LA VENEȚIA, DE NEUITAT, BORIS... FURLANETTO

(Costin Popa – 2 noiembrie 2008)

Compromisul

Eram în vaporetto pe Canal Grande, admiram Ca' d'Oro sub soarele amiezii, în ziua spectacolului cu **Boris Godunov**, când am primit un telefon ciudat de la Biroul de Presă al teatrului La Fenice: „Nu vă îngrijorați, spectacolul va avea totuși loc, dar în formă semi-scenică!". Așa am aflat de greva spontană a personalului, de tratativele care păreau să fi dus la o înțelegere pentru salvarea cât de cât a după-amiezii de duminică, în care fusese programată ultima reprezentație din serie. Stările conflictuale care abundă în teatrele lirice din peninsulă nu ocoliseră orașul-lagună.

Spectacolul a început cu o întârziere de cca 30 de minute, ceea ce însemna că situația nu era deloc clarificată. Publicul fusese avertizat de formula salvatoare printr-un anunț lipit pe afiș, se ceruseră scuze din partea direcțiunii, nemulțumiților urmau să li se ramburseze banii dar cei prezenți, iritați de lipsa de punctualitate, au protestat sonor, italian style.

În așteptare, am putut admira și mai în detaliu minunata sală. Abundență de aur, smarald și turquoise, culori îngemănate cu gust, tapiserii bleu, verde închis cu picouri de roz și alb la cortină, fraise prețios pentru catifeaua fotoliilor, reflexii scânteietoare în oglinzi venețiene, candelabre și aplice gemând de greutatea sticlei de Murano, loja imperială de o bogăție inimaginabilă, un rafinament al ornamentațiilor și cromaticii ce respira în voie. Suprema armonie a celei mai frumoase săli de operă din lume! Comorile de la Versailles, Schönbrunn și Nymphenburg la un loc. Toate cu strălucire de lucru nou. Reconstrucția după incendiul catastrofal a fost făcută în timp record iar acum, prin foyere dar și la intrările în auditorium, pompierii mișună și-și poartă mândri uniformele pe care scrie delicios „Vigili del fuoco".

Așadar, spectacolul a fost periclitat iar soluția de compromis a fost reprezentarea în formă semi-scenică, cu decor unic (autor Marius Nekrošius) și cu interpreții în costumele desenate de Nadezda Gultyaeva într-o îmbinare valabilă de clasic și simbolistic. Greu de evaluat mizanscena în atari condiții. Pentru mulți cântăreți și pentru cor, mișcările au fost numai sugerate dar soliștii principali au jucat cu intensitate, respectând desigur regia lui Eimuntas Nekrošius.

Pentru muzica acestei producții, s-a ales versiunea originală musorgskiană din 1872, care include tabloul polonez și cel final din pădurea Krom dar elimină scena din piața catedralei Vasili Blajenîi. Personal am regretat lipsa celei din urmă, în care Inocentul (tenorul Shi Yijie) avea mai mult de cântat. Dar m-am bucurat de includerea duetului Rangoni - Falsul Dimitri, o pagină practic deloc cunoscută și pe care nici Herbert von Karajan n-a înregistrat-o pe disc în legendara sa ediție cu Nicolai Ghiaurov, Ludovic Spiess, Zoltan Kelemen și Galina Vișnevskaia.

Viziune monumentală

Chiar în variantă semi-scenică, pentru mine spectacolul a rămas de neuitat. Și asta datorită interpretului rolului titular, marele bas Ferruccio Furlanetto. Poate că rolurile „de linie” nu îl vor mai servi acum, în apropierea celui de-al șaptelea deceniu de viață, dar cele de compoziție, precum Boris, îi permit o rafinare a expresiei către care numai un profesionist experimentat își poate direcționa acumulările. Personajul lui Musorgski este, fără îndoială, simbolul maturității interpretative.

La Veneția, am perceput o viziune monumentală propusă de un cântăreț cu glas rotund, amplu rezonant, copleșitor prin forță și trăire. Dezlănțuirile cutremurătoare au alternat cu clocotul frământărilor, impresionând, tulburând. Intrarea **Skorbit dușá** din scena încoronării a șocat prin masivitatea sunetului, diseminată în toate ungherele de acustica de excepție a sălii. Nu era un aparté interiorizat ci expunerea unei presimțiri funeste la care parcă dorea să facă părtaș pe oricine, din scenă, din auditorium. Construcția rolului a continuat cu o minuțiozitate bazată pe biunivocitatea sunet-cuvânt, pe cuvântul rostit în limba rusă, autentic colorizat și accentuat. La Ferruccio Furlanetto, declamația egal artă. Dând frâu liber revoltei în monologul **Dostig ia vîșei vlasti** din actul al doilea, patologic răvășit în scena halucinațiilor, profund și contorsionat în cea a morții, cu confesiuni sfâșietoare adresate fiului Fiodor, basul italian s-a dăruit celebrelor pagini cu implicare fără limite și puternică transmitere a emoției.

Există în textul lui Musorgski replici a căror pronunție în original, ale căror inflexiuni de verb, ascund o întreagă lume, o întreagă psihologie. Furlanetto le-a sesizat și le-a tălmăcit de la înălțimea unui mare stilist de muzică și limbă rusă. Spațiul nu-mi permite să le înșir pe toate, sunt multe. În scena cu Șuiski, premergătoare celei a halucinațiilor, adresarea **Aha, Șuiski kniaz!** către șerpărosul său sfetnic a fost încărcată de adânc dispreț, strigătul **Davolno, udalís!** deși imperativ, a purtat tenta disperării. În scena morții, replica **Proșciai, moi sîn, umiraiu!**,rostită cu maximă gravitate a fost plină de demnitate în fața apropiatului sfârșit. La fel, ultima răbufnire de autoritate, **Povremenite: ia țar eșció!** a avut amenințătoare patină, înveșmântată în durere. Dualismul acesta între sensul direct al cuvântului și pigmentarea lui cu răbufniri venite din adâncimile sufletului a fost permanent, definind un uriaș artist, un imens analist. Furlanetto a disecat atitudini, a lucrat ca un bijutier.

Să fie vinovată greva?

Dintre multiplii lui parteneri de pe afiș, aș încerca o ordonare. Mai întâi, în rolul Falsului Dmitri, Ian Storey a expus un glas de Heldentenor, incisiv și strălucitor, cu sonoritate densă și cu registru acut (Si bemol) fulminant. Vocea se înalță pe tot ambitusul ca o coloană solidă și englezul impresionează prin cântul fără efort, cu un ideal control al respirației, care-i permite o ținută scenică fără excese.

Baritonul Valeri Alexeev, abatele iezuit Rangoni, a cântat cu omogenitate și cu știința accentului de sorginte rusă. Mezzosoprana Julia Gertseva și-a impus frumoasa-i alură și sunetul pătrunzător în rolul Marina Mnișek. Maxim Mikhailov a realizat un suculent Varlaam iar Francesca Franci o delicioasă Hangiță. Îi numesc în continuare pe Alexandra Durseneva (Doica), Annika Kaschenz

(Fiodor), Francesca Sassu (Xenia), Valeri Ivanov (Şcelkalov), Matteo Ferrara (Ofițerul de poliție). Întrucâtva nereușiți mi s-au părut Ayk Martirossian (Pimen cu voce prea puțin profundă) sau Marcello Nardis (Şuiski). Să-i notez și pe ceilalți interpreți ai unor personaje episodice, Bruno Lazzaretti (Misail), Giuseppe Nicodimo (Nikitici), Elia Fabbian (în dublu rol, Mitiuh și Hrușciov), Enrico Cossutta (Un boier de curte), Willain Corrò (Lavițki), Mattia Denti (Cernikovski).

La pupitru, Eliahu Inbal s-a situat destul de departe de marea tradiție rusă, lectura sa apărând scolastică și plată. Instrumentiștii și corul n-au putut ieși din acest cadru (să fie greva de vină?) decât, poate, în marea scenă de ansamblu a tabloului final.

Dar, peste toți și toate, marea creație a lui Ferruccio Furlanetto a rămas memorabilă.